

ORZECZNICTWO

TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 13 stycznia 2016 r.

Pozycja 7

POSTANOWIENIE

z dnia 11 września 2014 r.

Sygn. akt Ts 96/14

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Wróbel,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Przedsiębiorstwa Komunikacyjno-Spedycyjnego T. Sp. z o.o. w sprawie zgodności:

- 1) art. 45 i art. 46 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.) z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 534 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121) z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji;
- 3) art. 135 i art. 139 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 2, art. 32 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 7 kwietnia 2014 r. (data nadania) Przedsiębiorstwo Komunikacyjno-Spedycyjne T. Sp. z o.o. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności: 1) art. 45 i art. 46 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.; dalej: k.k.) z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji; 2) art. 534 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121; dalej: k.c.) z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji, a także 3) art. 135 i art. 139 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 32 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną wniesiono w związku z następującą sprawą. Wyrokiem ze stycznia 2012 r. Sąd Rejonowy w S. uznał dłużnika skarżącej za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 300 § 2 w zw. z art. 12 k.k., uszczuplił on bowiem zaspokojenie skarżącej. Wyrokiem z maja 2012 r. Sąd Okręgowy w S. utrzymał wyrok sądu rejonowego w mocy, uznawszy apelację dłużnika skarżącej za oczywiście bezzasadną. W związku z tymi wyrokami skarżąca wystąpiła przeciwko synowi skazanego dłużnika z powództwem o uznanie za bezskuteczne względem niej zawartych w toku postępowania karnego umów, a konkretnie: aneksu nr 1 z 1 grudnia 2005 r. i aneksu nr 2 z 9 grudnia 2005 r.

do umowy cywilnej z 2 listopada 2000 r. Wyrokiem z kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo. Od tego orzeczenia skarżąca wniosła apelację, którą Sąd Okręgowy w S. oddalił wyrokiem z lipca 2013 r. doręczonym skarżącej 8 sierpnia 2013 r.

Skarżąca podnosi że, art. 45 i art. 46 k.k. naruszają jej konstytucyjne prawa, wywodzone przez nią z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji, w zakresie, w jakim mają zastosowanie wyłącznie do sprawcy przestępstwa, a pomijają osoby, które wskutek jego popełnienia i działania w złej wierze, uzyskały pod tytułem nieodpłatnym korzyść majątkową. Skarżąca twierdzi nadto, że źródłem naruszenia jej praw wynikających z art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji jest art. 534 k.c. „w zakresie, w jakim przewiduje odmienny jak przy odpowiedzialności deliktowej okres przedawnienia roszczeń w stosunku do osób, które z tytułu popełnienia przestępstwa przez inną osobę uzyskały korzyść majątkową pod tytułem nieodpłatnym działając w złej wierze”. Z art. 135 i art. 139 k.p.c. skarżąca wiąże zaś naruszenie praw statuowanych w art. 2, art. 32 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji „w zakresie, w jakim [te przepisy k.p.c.] nie określa[ją], w jakim terminie przed czynnością sądową winno nastąpić doręczenie stronie zawiadomienia w sposób umożliwiający [jej] (...) właściwe przygotowanie się do wzięcia udziału w czynności sądowej i dotarcie do sądu”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia warunki formalne określone w art. 46-48 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) i czy zarzuty w niej sformułowane nie są oczywiście bezzasadne (art. 36 ust. 3 w zw. z art. 49 ustawy o TK).

Skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu trzech miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia (art. 46 ust. 1 ustawy o TK). Termin do złożenia skargi ma charakter materialnoprawny i nie podlega przywróceniu.

Dnia 8 sierpnia 2013 r. skarżącej doręczono prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w S. z lipca 2013 r. Z upływem tego dnia rozpoczął więc bieg trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej.

W razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej skarżący może – o czym wyraźnie stanowi art. 48 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy o TK – zwrócić się do sądu rejonowego swojego miejsca zamieszkania (siedziby) o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu (zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego) w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. W myśl art. 48 ust. 2 zdanie drugie ustawy o TK do czasu rozstrzygnięcia przez sąd wniosku nie biegnie termin określony w art. 46 ust. 1 ustawy o TK. Z dniem złożenia wniosku do właściwego rzeczowo i miejscowo sądu zostaje więc zawieszony bieg terminu do wniesienia skargi (zob. postanowienie TK z 21 marca 2013 r., SK 32/12, OTK ZU nr 3/A/2013, poz. 37). Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Trybunału zawieszenie biegu terminu do złożenia skargi konstytucyjnej trwa do dnia, w którym adwokat lub radca prawny dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem w sprawie sporządzenia skargi konstytucyjnej (zob. m.in. postanowienie TK z 9 października 2006 r., Ts 91/06, OTK ZU nr 5/B/2006, poz. 247 oraz wyżej przywołane postanowienie TK z 21 marca 2013 r., SK 32/12).

W dniu 20 sierpnia 2013 r. skarżąca wystąpiła do Sądu Okręgowego w S. z wnioskiem o ustanowienie dla niej profesjonalnego pełnomocnika z urzędu. Tego dnia zostałby zawieszony bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, gdyby skarżąca złożyła

wniosek w sądzie właściwym miejscowo i rzeczowo. Jednak postanowieniem z września 2013 r. Sąd Okręgowy w S. uznał się za niewłaściwy i 10 września 2013 r. przekazał sprawę do rozpoznania właściwemu miejscowo i rzeczowo Sądowi Rejonowemu w T. Dopiero więc 10 września 2013 r., kiedy wniosek trafił do tego sądu, został zawieszony bieg trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Postanowieniem z października 2013 r. Sąd Rejonowy w T. ustanowił dla skarżącej pełnomocnika z urzędu, którego 22 stycznia 2014 r. wyznaczyła Okręgowa Rada Adwokacka w K. Informację o tym doręczono wyznaczonemu adwokatowi 27 stycznia 2014 r. Następnego dnia, 28 stycznia 2014 r., wznowił więc bieg termin do wniesienia skargi.

Dnia 7 kwietnia 2014 r. skarżąca złożyła skargę konstytucyjną. Jednak termin do jej wniesienia upłynął już 25 marca 2014 r., tj. po upływie 90 dni (przy uwzględnieniu jego zawieszenia) od dnia po doręczeniu skarżącej ostatecznego orzeczenia. Termin, z chwilą jego zawieszenia, był liczony bowiem w dniach tak, jakby od początku był oznaczony w dniach i wynosił 90 dni (zob. art. 20 ustawy o TK w zw. z art. 165 § 1 k.p.c. w zw. z art. 111 i art. 114 k.c.). Przy jego liczeniu nie uwzględniono dnia doręczenia skarżącej ostatecznego orzeczenia ani dnia doręczenia adwokatowi informacji o wyznaczeniu go na pełnomocnika z urzędu. Do czasu zawieszenia biegu terminu upłynęły zatem 33 dni, a od jego wznowienia do wniesienia skargi konstytucyjnej minęło 70 dni. Skarga została więc złożona 13 dni po terminie.

Przekroczenie terminu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy o TK, jest samodzielną podstawą odmowy nadania skardze dalszego biegu (art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

Trybunał stwierdza jednak, że skardze należało odmówić nadania dalszego biegu także z innych przyczyn.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK skarga powinna zawierać dokładne określenie przepisu (normy prawnej), na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Trybunał zauważa, że ani art. 45 i art. 46 k.k., ani art. 135 i art. 139 k.p.c. nie były podstawą ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącej. Przepisy art. 45 i art. 46 k.k. dotyczą środków karnych. Nie mogły więc być one podstawą rozstrzygnięć wydanych przez sądy cywilne w sprawie o ochronę skarżącej z powodu niewypłacalności jej dłużnika. Z kolei art. 135 i art. 139 k.p.c. regulują kwestię doręczeń w procedurze cywilnej, co także nie było przedmiotem orzeczeń wydanych wobec skarżącej. Tym samym skarga (w tej części) nie spełnia wymagania wynikającego z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, co (w zakresie wskazanych przepisów) uzasadnia odmowę nadania jej dalszego biegu.

Co więcej, zarzut skarżącej, jakoby art. 135 i art. 139 k.p.c. naruszały jej prawo do sądu (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 i w zw. z art. 32 Konstytucji), ponieważ nie określają terminu, w jakim należy zawiadomić stronę postępowania sądowego o czynności sądowej, aby strona mogła właściwie się do niej przygotować i brać w niej udział, należało ocenić jako oczywiście bezzasadny. Przepisy te bowiem dotyczą zasad doręczania w postępowaniu toczącym się przed sądem cywilnym, a – w ocenie Trybunału – skarżąca domaga się, by ustawodawca określił odpowiedni termin (minimalny) przygotowania się strony do rozprawy („czynności sądowej”). Kwestia ta mogłaby znaleźć wyraz ewentualnie w przepisach regulujących rozprawę, a nie – jak chce skarżąca – w ogólnych przepisach o doręczeniach.

Trybunał zwraca uwagę na to, że również postawiony w skardze zarzut naruszenia art. 2, art. 32 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji przez art. 534 k.c. cechuje oczywista bezzasadność. Zgodnie z art. 534 k.c. „[u]znania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat pięciu od daty tej czynności”. Zaskarżony przepis – wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej – nie reguluje terminu przedawnienia, lecz termin materialnoprawny, a zatem zgoła inny od tego, o którym mowa w art. 442¹ k.c. w odniesieniu do roszczeń deliktowych (przykładowo w świetle

art. 442¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. „[r]oszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia”). Ponadto ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, przyznana w art. 527-534 k.c., nie wyklucza – o czym, jak się zdaje, zapomina skarżąca – ochrony wierzyciela na zasadach ogólnych, na podstawie przepisów tytułu VI księgi trzeciej Kodeksu cywilnego regulującego odpowiedzialność za czyny niedozwolone.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.